

**Biuro Krajowej Rady
Radiofonii i Telewizji**

**Departament Polityki
Europejskiej
i Współpracy z Zagranicą**

KRRiT

**KRAJOWA RADA
RADIOFONII I TELEWIZJI**

Finansowanie mediów elektronicznych ze środków publicznych - analiza porównawcza na przykładzie wybranych państw europejskich

Maj 2009

**dr Paweł Stępka
Albert Woźniak**

**ANALIZA
BIURA KRRiT**

Nr 4/2009

Wprowadzenie

Unia Europejska w tzw. Protokole Amsterdamskim z 1997 roku podkreśliła swobodę państw członkowskich w wyborze systemu finansowania radiofonii i telewizji publicznej zaznaczając jednocześnie, że zakresem finansowania mają być objęci określone nadawcy z tytułu realizowania przez nich misji publicznej, zdefiniowanej przez poszczególne państwa członkowskie, oraz że finansowanie to nie może naruszać zasad obrotu gospodarczego i konkurencji wewnątrz Wspólnoty. Państwa członkowskie mogą tworzyć własne systemy dostosowane do zadań postawionych przed tymi mediami, jak również do kształtu krajowego rynku mediów elektronicznych. Swobodę w doborze systemu finansowania mediów publicznych podkreślają również liczne dokumenty Rady Europy, w tym Zalecenie Komitetu Ministrów na temat

gwarancji niezależności nadawców publicznych z 1996 roku oraz deklaracja polityczna Komitetu Ministrów z dnia 26 września 2006 roku. Równie silnie organizacja ta wskazuje na konieczność zapewnienia bezpiecznego i przejrzystego systemu finansowania mediów publicznych, który gwarantowałby możliwość wypełniania postawionych przed nimi obowiązków misyjnych.

Jak wykazały liczne analizy, w tym prowadzone przez Biuro KRRiT, państwa europejskie chętnie korzystają z pozostawionego im prawa i swobodnie kształtują swoją politykę w tym względzie. Mimo to należy podkreślić, iż z wyjątkiem Luksemburga wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej zapewniły nadawcom publicznym pewien poziom finansowania ze środków publicznych. Ponadto aż siedem państw zdecydowało się na finansowanie działalności nadawców publicznych jedynie ze źródeł publicznych (np. Dania). Jak wynika z poniższej tabeli, 21 państw członkowskich wspiera nadawców publicznych za pomocą środków abonamentowych zbieranych oddzielnie lub wraz inną daniną publiczną. W pozostałych przypadkach źródłem publicznego finansowania pozostają środki budżetowe.

Tabela nr 1 Finansowanie telewizji publicznej w 2007 roku¹

L.p.		Abonament		Subwencje/dotacje budżetowe	Reklama
		Odrębny system abonamentowy	Abonament płacony z innymi opłatami publicznymi		
1.	Austria	<u>X</u>		X	X
2.	Belgia			<u>X</u>	X
3.	Bułgaria			<u>X</u>	X
4.	Cypr		X		<u>X</u>
5.	Czechy	<u>X</u>			X
6.	Dania	<u>X</u>		X	
7.	Estonia			<u>X</u>	
8.	Finlandia	<u>X</u>		X	
9.	Francja		<u>X</u>		X
10.	Grecja		<u>X</u>		X
11.	Hiszpania			X	<u>X</u>
12.	Holandia			<u>X</u>	X
13.	Irlandia	<u>X</u>		X	X
14.	Litwa			<u>X</u>	X
15.	Luksemburg				<u>X</u>
16.	Łotwa			<u>X</u>	X
17.	Malta	X			<u>X</u>
18.	Niemcy	<u>X</u>		X	X

¹ A. Woźniak, P. Stepka, M. Borkowska, E. Murawska-Najmiec, Systemy poboru opłat abonamentowych w wybranych państwach europejskich (aktualizacja), Analiza Biura KRRiT nr 5/2007, grudzień 2007 r., s. 3.

19.	Norwegia	<u>X</u>		X	
20.	Polska	X		X	<u>X</u>
21.	Portugalia	X*		<u>X</u>	X
22.	Rumunia	<u>X</u>		X	X
23.	Słowacja	<u>X</u>		X	X
24.	Słowenia	<u>X</u>		X	X
25.	Szwajcaria	<u>X</u>		X	X
26.	Szwecja	<u>X</u>		X	
27.	Węgry	X*		<u>X</u>	X
28.	Wielka Brytania	<u>X</u>		X	
29.	Włochy	<u>X</u>			X
	Razem		21	21	23

X – podstawowy sposób finansowania

* - częściowe przywrócenie abonamentu

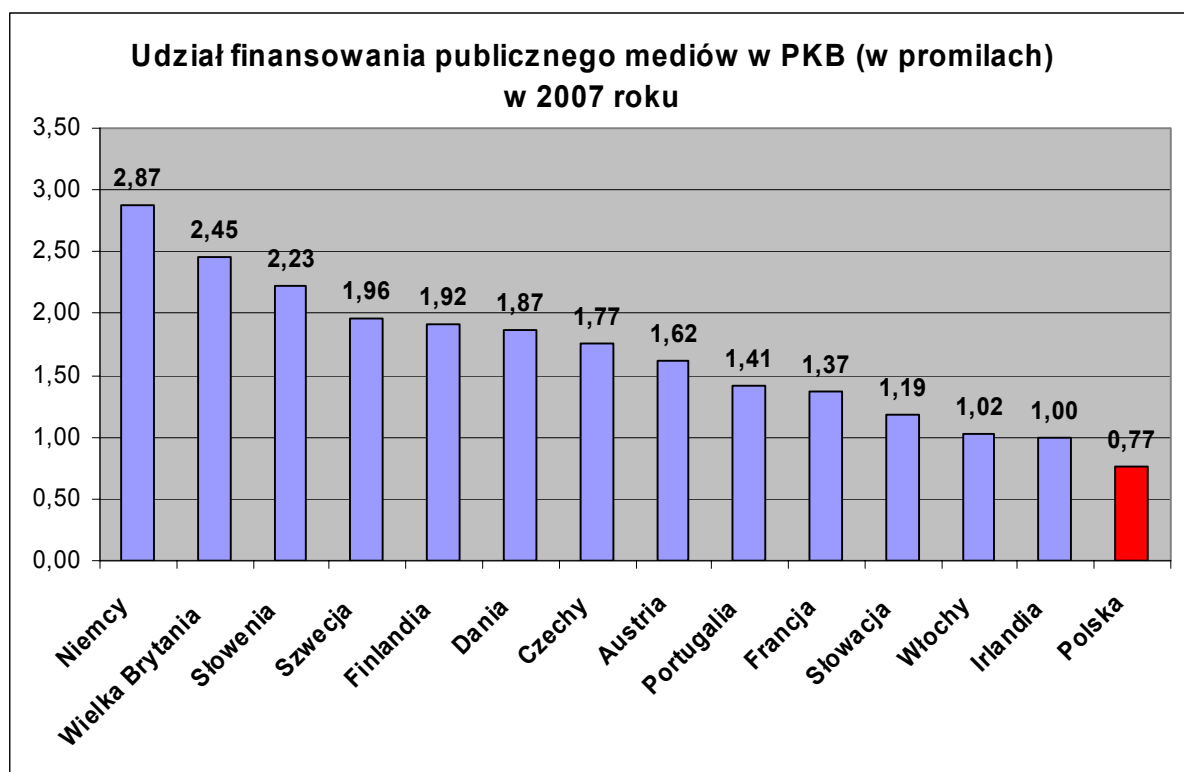
Celem niniejszej analizy jest porównanie poziomu finansowania nadawców ze środków publicznych bez względu na przyjęty system. Na tle trzynastu badanych państw członkowskich UE ukazana została sytuacja polskich nadawców publicznych. Wśród analizowanych państw znaleźli się najwięksi członkowie Unii Europejskiej (tj. Niemcy, Wielka Brytania, Francja), jak również państwa mniejsze (np. Słowacja, Irlandia czy Słowenia). Ponadto badana próba obejmuje zarówno państwa tzw. starej Europy (np. Dania, Szwecja, Wielka Brytania), jak również nowych członków Unii Europejskiej, którzy podobnie jak Polska, przechodzili okres transformacji ustrojowej i gospodarczej (np. Czechy i Słowacja).

Punktem wyjścia jest porównanie całości środków publicznych (abonamentowych, budżetowych etc.), które trafiły w 2007 roku do nadawców publicznych (radiowych i telewizyjnych) w stosunku do Produktu Krajowego Brutto (PKB) poszczególnych państw. Wyniki tej analizy zostały następnie zinterpretowane w oparciu o różne dane dotyczące m.in. wielkości populacji poszczególnych państw, udziału środków publicznych w budżetach stacji telewizyjnych czy udziału w rynku telewizji publicznych.

Finansowanie mediów publicznych a dochód narodowy

Jak wspomniano, w celu zbadania poziomu zaangażowania poszczególnych społeczeństw w finansowanie mediów publicznych, zestawione zostały dane obrazujące środki publiczne przekazane na działalność mediów publicznych (radiowych i telewizyjnych) z dochodem narodowym wyrażonym wielkością PKB przedstawioną przez Bank Światowy za rok 2007.

Wykres 1. Udział finansowania publicznego mediów w PKB w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. Udział finansowania publicznego mediów w PKB w 2007 roku

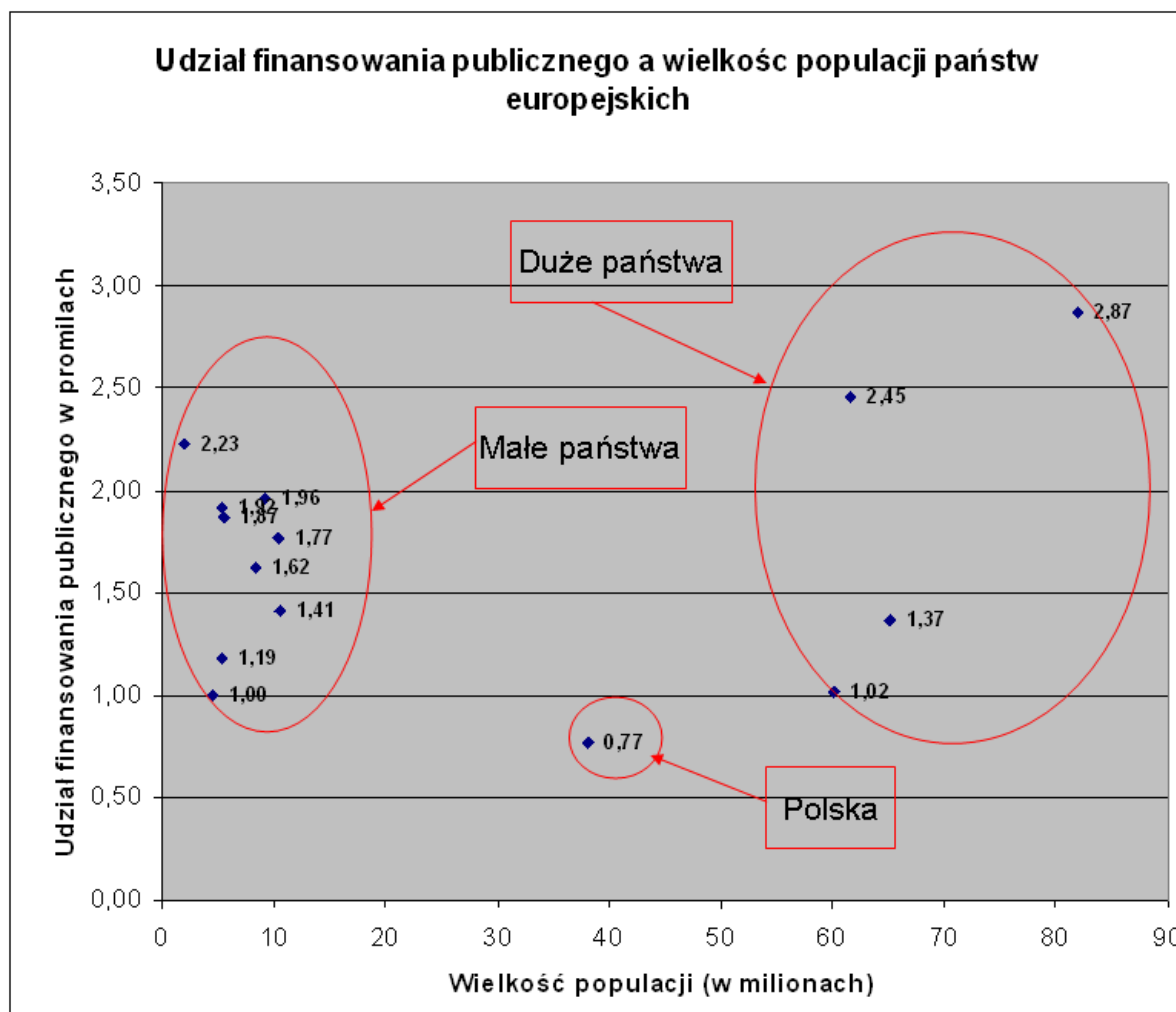
Udział finansowania publicznego mediów w PKB (w promilach) w 2007 roku				
L.p.	Państwo	Środki publiczne (mld EUR)	PKB (mld EUR)	Udział
1	Niemcy	7,30	2542,17	2,87
2	Wielka Brytania	5,16	2103,14	2,45
3	Słowenia	0,08	35,04	2,23
4	Szwecja	0,67	342,67	1,96
5	Finlandia	0,36	189,68	1,92
6	Dania	0,45	237,54	1,87
7	Czechy	0,23	129,64	1,77
8	Austria	0,47	290,69	1,62
9	Portugalia	0,24	169,81	1,41
10	Francja	2,70	1975,52	1,37
11	Słowacja	0,07	57,77	1,19
12	Włochy	1,66	1624,87	1,02
13	Irlandia	0,20	196,58	1,00
14	Polska	0,24	309,76	0,77
Statystyki				
Średnia				1,67
Standardowe odchylenie				0,58
Mediana				1,69

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z powyższych zestawień, w większości badanych państw udział finansowania publicznego mediów elektronicznych w stosunku do wartości PKB przekroczył wartość jednego promila. Średni udział środków publicznych w tym zestawieniu wyniósł 1,67, zaś mediana 1,69 promila PKB. Na czele tego rankingu znalazły się dwa największe państwa członkowskie Unii Europejskiej: Niemcy i Wielka Brytania, w których na media publiczne przekazuje się środki znacznie przekraczające wartość 2 promili PKB. Na uwagę zasługuje jednak stosunkowo wysoka pozycja Słowenii w tym rankingu, w której również środki publiczne przekazywane mediom publicznym przekraczają wartość 2 promili PKB. Najmniej środków publicznych na funkcjonowanie nadawców publicznych przekazuje się w Polsce a także Irlandii i we Włoszech. Warto zauważyć, iż poziom finansowania ze środków publicznych w Polsce jest dwukrotnie niższy niż średnia dla badanej populacji.

W tym miejscu warto również zbadać poziom relacji pomiędzy wielkością badanych państw a poziomem finansowania mediów publicznych. Jak wykazała analiza obie zmienne są skorelowane dodatnio, choć wskaźnik ten wynosi zaledwie 0,22. Oznacza to, że ilość środków publicznych przekazywanych na media zależy przede wszystkim od polityki medialnej i kulturalnej prowadzonej przez poszczególne państwa. Szczególnie duże wahania poziomu finansowania widoczne są wśród największych państw, do których obok Niemiec i Wielkiej Brytanii zalicza się Włochy (1,02 promila) i Francję (1,37 promila). Wspomniana zależność pomiędzy wielkością państwa wyrażoną ilością obywateli a poziomem finansowania mediów publicznych została ukazana na poniższym wykresie.

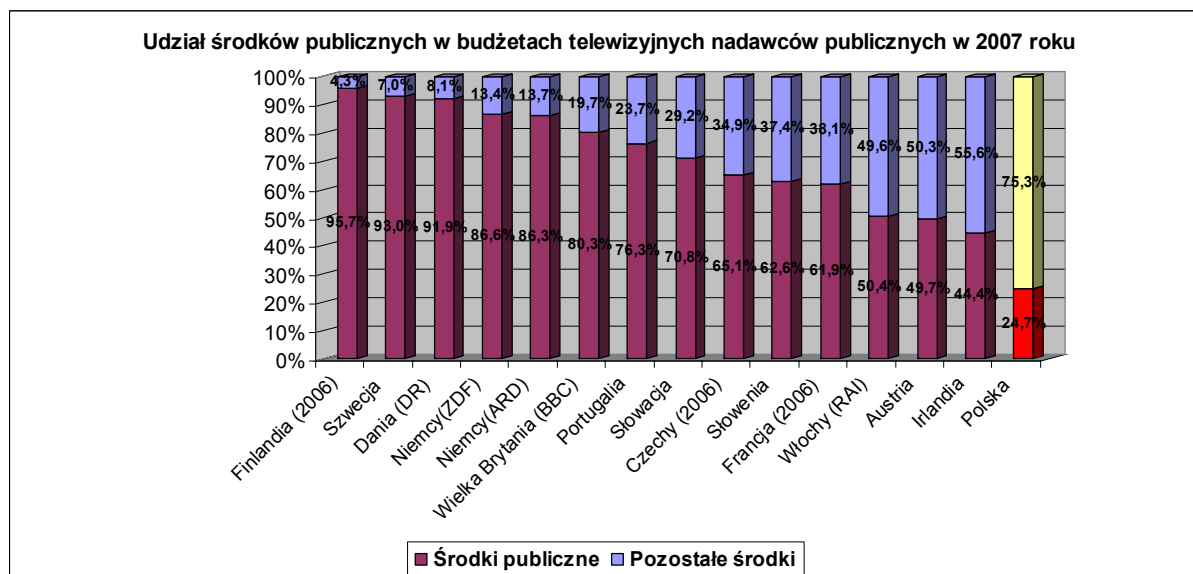
Wykres 2 Udział finansowania publicznego a wielkość populacji badanych państw europejskich

Źródło: opracowanie własne

Badany poziom finansowania mediów publicznych jest natomiast silnie związany z udziałem środków publicznych w budżetach telewizyjnych nadawców publicznych (wskaźnik korelacji na poziomie 0,70). Warto bowiem podkreślić, iż ograniczenie lub całkowita rezygnacja z komercyjnych źródeł finansowania nadawców publicznych wymaga odpowiedniej rekompensaty ze środków publicznych. Stąd też nie dziwi względnie wysoki poziom finansowania publicznego w przypadku takich państw jak Wielka Brytania, Szwecja, Dania czy Finlandia.

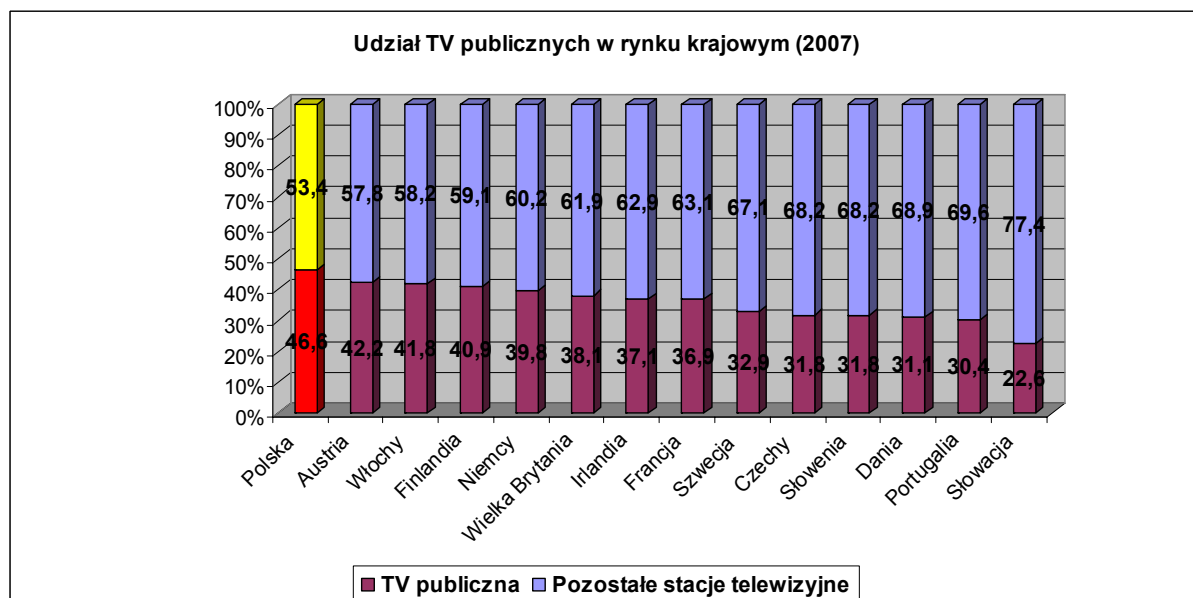
Wykres 3. Udział środków publicznych w budżetach telewizyjnych nadawców publicznych w 2007 roku

Poziom finansowania publicznego a udział w rynku oglądalności

Poniższy wykres przedstawia udziały w rynku oglądalności telewizji publicznych w omawianych 14 państwach. Średnio udział tych nadawców w badanych rynkach wynosił 36%.

Wykres 4. Udział TV publicznych w poszczególnych rynkach oglądalności w 2007 roku

Źródło: opracowanie własne

Analizując powyższe wyniki można zauważyć, iż wśród telewizji publicznych cieszących się największym udziałem w rynku oglądalności znaleźli się nadawcy otrzymujący wsparcie ze środków publicznych na najniższym poziomie tj. Polska i Włochy. Natomiast oglądalność nadawców publicznych pochodzących z państw o najwyższym poziomie finansowania publicznego (tj. Niemcy, Wielka Brytania, Słowenia i Szwecja) waha się od 31,8 do 39,8 %. Okazuje się bowiem, że nie ma związku między poziomem finansowania publicznego a udziałem telewizji publicznej w rynku oglądalności. W przypadku niskich nakładów środków publicznych, nadawcy uzależniają się od komercyjnych źródeł finansowania, co znajduje swoje odzwierciedlenie w ofercie programowej. W zależności od wielkości rynku reklamowego oraz od konkurencji nadawcy ci, mimo niewielkich środków publicznych, są w stanie skutecznie konkurować o widza. Jak jednak można zauważyć, wysoki poziom finansowania publicznego, któremu często towarzyszą ograniczenia reklamowe, gwarantuje istotny udział rynkowy przy jednoczesnym zachowaniu misyjnego charakteru oferty programowej.

Bibliografia

I Dokumenty

- Council of Europe, Declaration of the Committee of Ministers on the guarantee of the independence of public service broadcasting in the member states, adopted on 27 September 2006.
- Council of Europe, Recommendation No. R (96) 10 on the guarantee of the independence of public service broadcasting and its Explanatory Memorandum
- European Commission, Protocol on the System of Public Broadcasting in the Member States annexed to the Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts, 1997.

II Opracowania

- European Audiovisual Observatory, Yearbook vol. 1. 2008. Television in 36 European States, Strasbourg, 2008.
- A. Woźniak, P. Stępka, M. Borkowska, E. Murawska-Najmiec, Systemy poboru opłat abonamentowych w wybranych państwach europejskich (aktualizacja), Analiza Biura KRRiT nr 5/2007, grudzień 2007 r.
http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/publikacje/analizy/Analiza2007_05.pdf
- P. Stępka, A. Woźniak, W. Kołodziejczyk, Systemy poboru opłat abonamentowych w wybranych państwach europejskich, Analiza Biura KRRiT nr 7/2004, wrzesień 2004 r.
http://www.krrit.gov.pl/bip/Portals/0/publikacje/analizy/Analiza2004_07.pdf

III Strony internetowe

- Broadcasting Fee Association:
<http://broadcastingfee.com>
- The World Bank:
<http://www.worldbank.org/>